

ACC. N.º 5085

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland

Upptecknat av: Carl Palmquist

Härad: Konga

Adress: Balmö

Socken: Almvedsö

Berättat av: Johanna Samuelsson

Uppteckningsår: 1926

Född år 1853 i Herwamsholm Små.

Uppteckningen rör Veckesålet

8 sid.

Skriv endast på denna sida!

5085

ACC. N:R.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—*—

Landskap: Småland

Upptecknat av: Kai Selmgren

Härad: Konga

Adress: Malma

Socken: Alnebo

Berättat av: Gustav Olsson

Uppteckningsår: 1936

Född år 1859 i Kåkrissala.

Uppteckningen rör Triargävo och Lästegävo.

Skriv endast på denna sida!

Småland
Konga
Älmehöda
1936

5085

1938. Mai Klugqvist
Mätare
ber Johanna Samuelson
född 1857 Älmehöda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Den sjätte april började trullande "vecke".
Man inledde då vårarbetet med vägrt, som
kallades "rist", d. v. s. jorden rispörades
med träden. I slutet - elfte "vecke"
karvades och "språkades" jorden. I tionde
"vecke" såddes vårrepen och alla gårdens
"rissåddes" d. v. s. man rissade upp alla
löv från fjoråret och brände dem. I nionde
"vecke" såddes havre. I åttonde - sjunde
"vecke" sattes potatisen. "Löv- (lin) dagen"
var den. Sjunde maj och då såddes alltså
linet. (Alltså i sjunde "vecke"). I sjätte
"vecke" karvades och "koblades" (= man gjorde
jorden slit.) När rubärsbuxen
och "rök" såddes hornet. Detta inträffade

de i femte eller fjärde "veck", det berodde helt och hållet på värmen.

Nu påkrades vårarbetet slut. Sedan släpptes vattorna ut i bäcken. Där skulle, då detta skedde, se efter om de slickade sig högt eller lågt. Slickade de sig högt blev det god gröda det året. Men slickade de sig på benen, blev den dålig. 7 fröns "veck" sättes ärtor. Denna dag kallas "Västmannen". Lättas ärtorna på "Herborendagen" blev de så hårda att det inte gick att plocka dem omjukt.

Alla blommande skaller planteras eller på "ny" fröet bli br och alla pötter och trädgårdssaker på "nedan". Lättas påmind potatisen vid "ny" blev det mask i den, och lika på om den sätter någon annan "veck" än åttonde djuret.

Triargårn och Gåstegårn.

Pojkarna i byn brukade för som om, upp-
vakta sin utkorade med gårn vid jul tiden.
Något frieri var det ingalunda frägn om de
giffternas var en sak, som föräldrarna helt
beständs om och varit de megn helt gick
rätt sig efter deras vilja. Men om en
pojke blivit intresserad av en flicka och hans
föräldrar ej ogillade ett sv. giffternas dem
emellan, kunde han, som sagt, till jul eller
vid någon födelsedag sända en present för
att "känna sig för" om hans känslor var be-
svarade hos flickan, eller rättare, om han
nes föräldrar tillät henne besvara dem.

I så fall skickade hon naturligtvis
en gengång, en av hennes själs virker eller

Småland

Ålmeholms sm.

5085

syndt väst, ett par muddar o. dyt. som tack
för det på marknaden inköpta blomliga
blådmingstryget blev den fransfärdiga
sitkesschaletten. Givon som däremot inte
päckades var sådana som stucks t. ex. knivar,
saxar och nålar. Nej heller gav man varant
på gärnen skor och vantar, emedan dessa
saker ansågs "stikka ut vänskapen" och
bringa otur. Blommar kunde däremot
ofta skickas kontrabanderna mellan.

Om flickan syntes vä-
dligt ha uppstågit giften eller kanske rent
av skickat en gengegn, var det efter en
lång lämpdigt att sända en böveman eller
-kvinna som för sitt besvär behöf en
skjorta eller "särta". Dessa böveman
och -kvinno skulle vara "godas till att pruta"

5085

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

För att på bästa sätt kunna framhålla brud-
gummen och på alla goda egenskaper för
den tillfärdiga bruden, och för hennes främl.
par alla fördelar med ett giftermål dem
emellan, trots att saken redan på förhand
oavslutad var avgjord av dem. Vid detta

tillfälle överlämnade brudgummen, om frieriets
godkändes, till fästmanen av fästmannens
egenhändig, i omtyg på lediga stunder,
frärdigst gåva. Denna skulle vara
så fin och utsirlad som möjligt. Det kunde
vara ett med initialer och årtal för-
sett "skäktstå", ett med fina blommor
pyntt bönstån eller en liten nipperast
i form av en kista gjord av halm och
pyntad med röda hjärtan och halmstrån.
Alla friars skickade gåvor med bön-

5085

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16

mannen, men värdet värlades allteftersom
 friarnas förmögenhet värlades. Senare var det
 vanligt att bövemannen hade med sig en
 klocka till flickan och än i dag får fäst-
 män bära en klocka på förlovningsdagen av
 fästmannen.

Friargåvorna användes i
 dagliga arbetet, men flickan var mycket
 rädd om dem och många gåvor be gavs i
 arv släkt för släkt. Den psalm-
 bok kunde även givas som friargåva och
 denna tradition lever ännu kvar här, så att
 psalmboken är en vanlig fästmansgåva.

Någon ring som förlovningsgåva över-
 lämnades ej. Den friare som fäst
 ansåg, kom sig gärna siges till samma
 flickan i giljarende om han ville behå-
 la sitt goda anseende och sig betraktas

5085

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17

som "barnslig". I så fall skickades vanli-
gest gärna tillbaka igen med bönemannen

Någon officiell kungörelse
om den inrynkade kolonnungen förekom ej,
utan den kom först med lysningarna. "Till
prästen" skulle man begiva sig i omby på
hemliga vägar för att vilseleda dem, som
voro ute för att medelst bössalut hedra
fästfalken. Vanligtvis påträffades dessa
dock och saluterna avfyrades. Även vid
bröllorens avskjut man bössalut och det be-
rättas att man ibland sköt så att bästas-
na råkades i sken. Vissa personer kunde
bara mycket skickligt i att leta upp
fästfalken för säga till prästen att säga ut
lysning, och skjutit efter dem. Klampen
i Skrädderamikalen stnjit länge stödjat

5085

rykte som socknens skickligaste man på
dessa område. Men på bankades också
för salustskjutarna rikligt med mat och
brännvin.

Efter lysningen var det tid att tänka på
"gävo köpet", d. v. s. fästmannen köpte ring
till sin blivande brud. Ringen var av guld,
furm och bred, och ofta prydd med en stjär-
na eller blomma på framsidan. Till "gävo-
köpet" hörde också diverse persedlar, inte
blott till fästmannen utan även till brudens
föväldras och systrar. Det kunde vara
silkesdukar, klädningsstygar, silverkedjor,
schaletter o. dyl. Ringen överlämnades
åt bruden i kyrkan. De moderna fölovning-
ringarna liksom bruket att även fästmannen skulle
ge fästmannen ring, infördes för 40 i 50 år sedan.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18